

Retouradres Postbus 511, 2003 PB Haarlem

Leden van de commissie Bestuur
c.c. Leden van de gemeenteraad

Datum 3 september 2007
Ons kenmerk CS/CF/2007/162869
Contactpersoon W. van Duijn
Doorkiesnummer 023-5113290
E-mail w.v.duijn@haarlem.nl
Bijlage(n) 1
Onderwerp rapportage over de quickscan Haarlem 2007

Geachte leden van de commissie Bestuur,

1. Inleiding

In deze brief informeren wij u over de uitkomsten van het begrotingsonderzoek uitgevoerd door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). In de kadernota informeerde wij u over ons voornemen om zo'n onderzoek te laten uitvoeren.

Sinds 1999 biedt de Inspectie Financiën Lokale en provinciale Overheden (IFLO) van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) samen met de provincies aan gemeenten de mogelijkheid een zogenoemde "begrotingsscan" te laten verrichten. Er zijn twee mogelijkheden: een quick scan of een uitgebreid onderzoek

Beide begrotingsonderzoeken geven een gemeente de gelegenheid haar financiële positie te laten toetsen, waarbij de IFLO-inspecteur en de provinciale toezichthouder optreden als deskundigen. Gezamenlijk brengen zij hun ervaring en kennis in op het gebied van de beoordeling van de financiële positie van gemeenten.

In het algemeen geldt dat, hoewel gemeentebesturen wel inzicht hebben in hun financiële positie, het nuttig is om ook een relatieve buitenstaander haar zienswijze daarover te laten geven. Dat geldt ook voor de gemeente Haarlem. Om die reden hebben wij aan het ministerie van BZK gevraagd om voor onze gemeente een quick scan uit te voeren. Aan dit onderzoek zijn geen kosten verbonden. Het onderzoek werd eind juli 2007 afgerond en het rapport van het ministerie van BZK doen wij u hierbij toekomen.

2. Wat is Quick scan

In een quick scan worden zowel het uitgavenpatroon als de inkomsten van de gemeente geanalyseerd en vergeleken met

de 'kostengeoriënteerde algemene uitkering uit het gemeentefonds' en met de uitgaven en inkomsten van andere vergelijkbare gemeenten (is de selectiegroep) als Haarlem.

De gemeente kan op die manier inzicht krijgen op welke terreinen zij relatief meer geld uitgeeft en op welke terreinen relatief minder.

Voordeel van een quick scan is dat de gemeente relatief snel over de informatie kan beschikken.

Nadeel is dat in een quick scan niet ingegaan wordt op de financiële positie van de gemeente. Bij een uitgebreid onderzoek worden onder andere ook nog de overige eigen inkomsten waaronder de "resterende belastingcapaciteit", de rekening- en begrotingsresultaten, het weerstandsvermogen, de grondexploitatie en de realiteit van de begroting getoetst.

In overleg tussen BZK en de provincie en de gemeente kan, gezien worden of er alsnog behoefte bestaat aan een volledige scan in een jaar daarop.

3. De uitkomsten van de quick scan voor Haarlem

Voor de uitkomsten van de begrotingsscan wordt verwezen naar bijgaand rapport.

Hieronder zal kort wordt ingegaan op de belangrijkste negatieve afwijkingen.

De begrotingsgegevens van de scan zijn gebaseerd op de Haarlemse begroting 2007 waarin tevens de begrotingswijziging van de 1^e bestuursrapportage zijn verwerkt.

3.1 De algemene uitkering uit het gemeentefonds van Haarlem vergeleken met die van de selectiegroep (zie hoofdstuk 3 van bijgaand rapport)

Haarlem ontvangt per inwoner even veel aan algemene uitkering als de selectiegroep (d.w.z. de met Haarlem vergelijkbare gemeenten). Opvallend is het relatief hoge bedrag van € 37 per inwoner, ofwel € 5,4 miljoen dat de gemeente Haarlem meer ontvangt op de verdeelmaatstaf omgevingsadressen-dichtheid ten opzichte van de selectiegroep. Hierin komt tot uitdrukking het feit dat de gemeente Haarlem een compacte stad is met relatief weinig oppervlakte. De maatstaf beoogt de mate van concentratie van menselijke activiteiten (wonen, werken, schoolgaan, winkelen, uitgaan enzovoort) in een gebied weer te geven. De belangrijkste lasten die aan deze maatstaf zijn gerelateerd zijn lasten van: wegen, water, openbare orde en veiligheid en maatschappelijke zorg.

3.2 Vergelijking met algemene uitkering (zie paragraaf 4.2 van bijgaand rapport)

In dit onderdeel worden de inkomsten van Haarlem uit het gemeentefonds op clusterniveau vergeleken met de werkelijke netto lasten, zoals die zijn opgenomen in de Haarlemse begroting 2007 (na de begrotingswijziging van de 1^e bestuursrapportage).

De belangrijkste afwijkingen in deze vergelijking zijn:

Algemene ondersteuning (zie de toelichting op pagina 16 van het rapport)

Geconstateerd wordt dat Haarlem € 12 miljoen ofwel € 82 per inwoner meer uitgeeft dan waarvan het gemeentefonds uitgaat. Dit wordt veroorzaakt doordat de gemeente Haarlem de centrale overhead (bijvoorbeeld de kosten van de facilitaire dienst en CS) in 2007 nog op een andere wijze verdeelt dan landelijk gebruikelijk. Deze kosten (circa € 12 miljoen) drukken nu nog op de functie bestuursondersteuning. Vanaf 2008 wordt de kostentoerekening gestandaardiseerd en geüniformeerd (één centrale administratie) en zullen deze kosten naar rato aan de

diverse producten en dienstverlening worden toegerekend. De verwachting is dat de kosten in 2008 met € 66 per inwoner zullen dalen. Indien daarmee rekening wordt gehouden, scoort Haarlem beter dan de selectiegroep (met uitzondering van de gemeente Amersfoort).

Daarenboven realiseert Haarlem op dit moment een formatiereductie van 250 fte's (waarvan 100 fte's in de ondersteunende functies) waarmee de Haarlemse kosten op dit cluster nog verder zullen dalen.

Kunst en ontspanning (zie pagina 16 van het rapport)

Het feitelijk netto lastenniveau van de gemeente Haarlem op het cluster Kunst en ontspanning ligt € 77 per inwoner (€ 11 miljoen) boven het niveau van het gemeentefonds. De activering van investeringen binnen deze cluster (podia) en de onderhoudslasten van de culturele accommodaties zijn samen een verklaring voor de hoge lasten.

Het ministerie van BZK merkt op dat op dit onderdeel op landelijk niveau een afwijking met het niveau van de verdeelmaatstaven wordt waargenomen. Er is daarbij een sterke samenhang met gemeentegrootte en centrumfunctie: hoe groter de gemeente en hoe sterker de centrumfunctie, hoe meer de uitgaven uitstijgen boven het ijkpunt. Bij grote centrumgemeenten kan het verschil oplopen tot € 50 per inwoner. Dit geldt voor de categorie gemeenten tussen de 100.000 en 250.000 inwoners, waartoe Haarlem behoort.

3.3 Vergelijking met selectiegroep (zie paragraaf 4.3 van bijgaand rapport)

In dit onderdeel wordt een vergelijking gemaakt met gemeenten met globaal dezelfde structuur kenmerken als Haarlem, zoals inwoners, woonruimten, jongeren, klantenpotentieel lokaal, omgevings-adressendichtheid, huishoudens met een laag inkomen en aantal kernen. De veronderstelling is dat deze gemeenten ook een gemiddeld vergelijkbaar lastenpatroon hebben als Haarlem. De gemeenten waarmee de financiële positie van Haarlem wordt vergeleken zijn: Amersfoort, Arnhem, Leiden en

's-Hertogenbosch. Dit wordt de selectiegroep genoemd.

De vergelijking van de nettolasten van Haarlem en de gemiddelde nettolasten van deze selectiegroep geeft een goed inzicht in de begrotingspositie van de gemeente Haarlem.

De belangrijkste afwijkingen in deze vergelijking zijn:

- *OZB (zie pagina 22 van het rapport)*
De gemeente Haarlem ontvangt per inwoner € 85 per inwoner minder (€ 12,7 miljoen) aan OZB dan de selectiegroep.
Het ministerie merkt op dat de gemeente zichzelf hierdoor een lager voorzieningenniveau oplegt.
- *Algemene ondersteuning (zie de toelichting op pagina 23 van het rapport)*
Zie de toelichting hierboven.
- *Kunst (zie pagina 28 van het rapport)*
Zie de toelichting hierboven.

4

- *Wegen*

Haarlem geeft per saldo op dit onderdeel € 30 per inwoner minder uit dan de selectiegroep.

Op de functie wegen, straten en pleinen wijkt het bedrag van de gemeente Haarlem nauwelijks af van dat van de selectiegroep. Dit gaat veranderen omdat Haarlem de komende drie jaren gefaseerd het huidige budget met structureel € 11 miljoen gaat verhogen, ofwel € 75 per inwoner. Het saldo op dit cluster slaat dan om van lagere netto uitgaven van € 30 per inwoner naar hogere netto uitgaven van € 45 per inwoner. De afwijking wordt voor een deel verklaard door de lage netto lasten in de gemeente Arnhem. De indruk bestaat dat Arnhem nog niet de volledige lasten van het wegenonderhoud in de begroting heeft opgenomen. Ook de relatief hoge parkeerbelasting in 's-Hertogenbosch verklaart het verschil. Verder bestaat een groot deel van het onderhoudsbudget in Haarlem uit kapitaallasten, doordat in het verleden te hoge afschrijvingstermijnen zijn gehanteerd.

4. Conclusie en voorstel BZK

Uit de vergelijking van de netto lasten van de gemeente met de inkomsten uit het gemeentefonds en met de netto lasten van de selectiegroep concludeert het ministerie van BZK dat op grond van beide vergelijkingen de gemeente Haarlem meer uitgeeft aan de clusters:

- Algemene ondersteuning (kostenplaatsen)
- Kunst en ontspanning (kunst)

en minder uitgeeft aan de clusters:

- Werk en inkomen (het voeren van en actief uitstroom beleid)
- Educatie (minder schoolgebouwen, lange afschrijvingstermijnen, versnelde afschrijving)).

Daarnaast constateert het ministerie voor Haarlem ten opzichte van de vergelijking met de selectiegroep relatief geringer opbrengst van de OZB en een lager bedrag aan overige eigen middelen (OEM) op. Bij de netto lasten vallen de lage lasten op de clusters Werk en inkomen, Groen en Wegen op. Ten aanzien van de wegen kan worden opgemerkt dat gemeente de komende drie jaren gefaseerde structureel € 11 miljoen gaat toevoegen aan het onderhoudsbudget van de wegen. Hierdoor gaat de gemeente Haarlem ten opzichte van de selectiegroep meer uitgeven op de wegen.

Op basis van de uitkomsten van het rapport doet BZK de volgende aanbevelingen: Ga na of de geconstateerde relatief hoge dan wel lage netto lasten bij verschillende (sub)clusters aansluiten bij de prioriteiten van de gemeente en/of bezien in hoeverre er een relatie kan worden gelegd met eventuele bezuinigingstaakstellingen dan wel voorstellen tot nieuw beleid.

Reken de lasten van de functie kostenplaatsen bij de begroting 2008 toe aan de clusters en functies waarvoor de lasten gemaakt zijn.

Breng de afschrijvingstermijnen van de (oude) onderwijshuisvesting van 60 jaar terug naar 40 jaar. Ga over tot versneld afschrijven van de gekapitaliseerde onderhoudslasten van de wegen. Herhaal dit onderzoek zodra de personeelsreductie,

de centralisatie en harmonisatie van de administratie en de (structurele)lasten van de wegen in de begroting zijn verwerkt.

5. Maatregelen van college

Naar aanleiding van bovenstaande aanbevelingen zijn of worden door het college de volgende maatregelen genomen:

Door de standaardisatie en uniformering van de begroting zal met ingang van de begroting 2008 een kostentoerekening plaatsvinden zoals door het ministerie van BZK wordt aanbevolen.

Bij de besluitvorming over het onderwijshuisvestingsplan (medio 2007) is besloten dat indien de onderwijsbegroting dat toelaat de afschrijvingstermijn van 60 jaar zullen worden teruggebracht naar 40 jaar.

Wij zullen aan het ministerie van BZK vragen om in 2009, wanneer uniformering en standaardisatie van de begroting geheel is geïmplementeerd, opnieuw een begrotingsonderzoek uit te voeren.

6. Conclusie

Hoewel de door het ministerie uitgevoerde quick scan als nuttig wordt ervaren, geven de uitkomsten daarvan naar onze mening geen grote verrassingen te zien. Ook dat is een belangrijke constatering omdat het aangeeft dat Haarlem weet waar, op basis van de historie en beleidskeuzes, de "plussen en minnen" in de Haarlemse begroting zitten.

Omdat er op dit moment aan groot aantal zaken wordt gewerkt die invloed hebben op het begrotings-beeld (zoals de uniformering, de bezuinigingen, de reorganisatie, het implementeren onderwijs-huisvestingsplan) zullen wij, in overleg met de provincie, het ministerie van BZK in 2009 opnieuw vragen een begrotingsonderzoek te verrichten in onze gemeente.

Hoogachtend,

Het college van burgemeester en wethouders,

.....
B.B. Schneiders
Burgemeester

.....
W.J. Sleddering
Gemeentesecretaris